

De rateltol

Jan Hovens

Op verzoek van Bert Rosbach, maar ook van enkele anderen, hierbij het verhaal over het maken van de rammelaar/rateltol. Het is geen ontwerp van mij maar van een onbekende draaier. Ere wie ere toe komt. Ik heb dit ding vele jaren geleden ergens gezien en steeds in mijn hoofd gehouden. Tja, en dan moet het er toch een keer uit.

Wat ik wel heb moeten uitdenken is de manier van maken. Wat maak ik als eerste en hoe

span ik een en ander op. Het uitgangsmateriaal moet wel kindvriendelijk zijn. Eigenlijk zijn er

1 Het materiaal bestaat uit twee balkjes van 25 x 25 mm met een lengte van 50 cm plus twee ruw rond gezaagde schijven met een doorsnede van iets meer dan 80 mm en 25 mm dik.

2 Een stuk afvalhout wordt op de gebruikelijke manier op een schroef in de klauwplaat gespannen. Het wordt rond gedraaid en voorzien van een opname die in de klauwen past.

3 De meenemer is omgedraaid, opgespannen in de klauwplaat en de plaats van klauw 1 is gemarkeerd. Op deze manier kan de meenemer op een later tijdstip opnieuw gebruikt worden. Bovendien is er een cirkel op getekend met een doorsnede van 50 mm.

4 De cirkel wordt opgedeeld in 6 gelijke segmenten door met een passer 6 keer de radius af te tekenen. Ja, ja ik weet het, even de basiskennis wiskunde van school terug halen.

twee voorwaarden. Het hout en afwerkingsmateriaal mogen niet schadelijk voor de gezondheid zijn en de rammelaar mag niet zo klein zijn dat een baby het geheel in de mond kan steken. Natuurlijk moet alles ook degelijk gemaakt worden zodat niets kan afbreken of uit elkaar kan gaan. Voor dit soort kinder-

speelgoed is bijvoorbeeld beuken ideaal. Esdoorn of plataan is ook een goede keuze. Begonnen wordt om van een stuk resthout een meenemer te maken. Deze meenemer maakt het mogelijk om gebruik te maken van geschaafde planken voor de "wielen". Deze meenemer geeft ook de plaatsen aan waar later

de gaten geboord worden voor de verbindingstangen. Ik hoop dat de fotoserie duidelijk maakt wat ik hiermee bedoel. Het is zeker geen moeilijk draaiprojekt, echter voor een mooi resultaat moet wel precies gewerkt worden.

5 Op drie van de 6 punten wordt een kleine spijker geslagen waarvan de kop even boven het oppervlak afgeknepen wordt. De driepunts meenemer is klaar.

6 Nu wordt de eerste voorgezaagde schijf met behulp van een stukje afvalhout vastgedrukt op de meenemer. Het gaat ook goed met een oude wijnkurk i.p.v. een stukje hout. Het eerste wiel wordt licht bol, rond gedraaid. De putjes die in het wiel achterblijven van de afgeknipte spijkers geven de plaats aan waar later de gaten geboord moeten worden.

7 Als de eerste klaar is, moet de tweede gedraaid worden met dezelfde doorsnede als de eerste.

8 Een van de balkjes van 25 x 25 mm wordt in drie gelijke stukken gezaagd van ongeveer 150 mm lengte. Deze worden rond gedraaid. Ik heb gebruik gemaakt van de kleine bekken van mijn klauwplaat en de losse kop als ondersteuning.

9 Op verschillende afstanden wordt met behulp van de afsteeker de doorsnede van 12 mm aan gegeven. Het tussenliggende materiaal wordt dan vervolgens weggedraaid.

10 Met de vlakke beitel kunnen dan de verbindingstokjes mooi glad gedraaid worden. Zorg er wel voor dat ze de doorsnede van 12 mm behouden

11 Een snellere methode om stokmateriaal met een doorsnede van 12 mm te draaien is het gebruik van een stokschaaf met de juiste doorsnede.

12 Het tweede balkje wordt nu in drie stukken gezaagd met een lengte van 150 mm. Aan één van de uiteinden wordt een gat geboord van bijvoorbeeld 15 mm. Het boren van de gaten voor het ronddraaien wordt nu gedaan, zodat het uitbreken van het boorgat later weg gedraaid kan worden.

13 De juiste lengte wordt bepaald door ze op een van de wielen te leggen met het gat precies ter hoogte van een van de spijkergaatjes. Alles moet binnen het wiel blijven anders zou de complete rol later niet mooi rollen.

14 Het eerste balkje is opgespannen in de klauwplaat met de kleine bekken en wordt ondersteund door de losse kop. Het boorgat zit hierbij aan de kant van de losse kop.

15 Met de guts en een vlakke beitel wordt een mooie ronde stok gedraaid. De doorsnede is niet kritisch maar alle drie de stokken moeten later wel even dik zijn. Er moet ook genoeg "vlees" blijven staan zodat de stokken later niet af kunnen breken bij de gaten.

16 De losse kop wordt verwijderd en de rond gedraaide stok wordt glad afgestoken. Houd rekening met de maten die afgetekend worden volgens foto 13. Met een afsteekbeitel wordt nu op de juiste maat (foto 13) gestoken. Let op niet helemaal afsteken!

17 Met de platte beitel wordt de kopse kant vlak gedraaid.

18 Bijna afgestoken. Mits voorzichtig gedaan kan de stok helemaal glad gedraaid worden aan de kopse kant voor dat hij in je hand valt.

19 Na het draaien worden de drie gaten van 12 mm doorsnede in de beide wielen geboord. De gaten komen op de plaats van de drie putjes, gemaakt door de meenemer.

20 Als alle delen klaar zijn kan begonnen worden met de montage.

21 Met behulp van wat houtlijm en een (houten) hamer worden de verbindingstokken in een van de wielen geslagen.

22 De rammelstokken worden om en om over de verbindingstokken gestoken. Vervolgens wordt het tweede wiel op de drie stokken gelijmd.

23 Na het drogen van de lijm is de rol klaar om mee te spelen. Ik heb er voor gekozen om helemaal geen afwerking te gebruiken en het hout naturel te laten. Veel succes bij het maken van dit ouderwetse stukje speelgoed.